

אשכול יוסף

מאוצרות הר"ר יוסף זוי סימן טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ושי"א: פעיה"ק ירושלים תובב"א

מלחמת הרבות

איך יצא לי מהיציאה הזאת? איך יצא לי מהיציאה הזאת? איך יצא לי מהיציאה הזאת?

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" איך יצא כופרים בעולם בעוד הבריאה כולה זועקת אמונה?

הנה כל בר דעת, מביט ויודע, צופה ורואה שהבריאה והעולם כולו זועק אמונה בכורה יתברך ויתעלה שמו, כשם שהטלית מעידה על האורג, הדלת על הנגר, הבית על הבנאי, כך העולם מעיד על הקב"ה שבראו, וכמובן במדרש (פני מדינת) שהשיב כן ר"ע לאותו המין. וכבר כתב רבינו הרמב"ם (פ"ב מהל' יסוד"א): "בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומתאהב האהו גדולה לידע השם הגדול". וא"כ צ"ע היאך יתכן שיש בעולם כופרים, בעוד שהעולם כולו זועק אמונה, והרי כמו שלא יתכן שיכחיש האדם את מציאות השמש בשיא זריחתה וחוק תוקפה, כך לא ישיך לכפור בכורה יתברך?

ובספר חובת הלבבות (עפר יסוד פ"ו ועפר ספיקה פ"ד ופ"ו), כתב, יש בנ"א שאמרו שהעולם נהיה במקרה, מבלי בורא ויוצר שיצרו, ומן התימה בעיני, איך יעלה בדעת מדבר בעודנו בכריאותו מחשבה כזאת, הלא ודאי זה האומר כן, יכוב למי שיאמר כן על גלגל א' של מים שמתגלגל להשקות הלכה א' של שדה, שנתקן מבלי כוונת אומן. ואם ישפך דיו על נייר חלק, א"א שישטייר כתב מסודר ויפה כמו בקולמוס, ואילו יאמר אדם שגשפך הדיו על הניר ועשתה צורת הכתב מעצמה, הכל ימהרו להכזיבו על פניו. והלא תראה פלאי הברירה, שכדור הארץ עומד במצעה העולם נקודה בתוך עיגול, והמים סובבים את הארץ, והנם למעלה ממנה, והאור מסבב את הים ואת היבשה, והאש למעלה מכולם, והכל עשוי במידה ובמשקל. וכן גוף האדם, אשר הוא עולם קטן. ובנוסף החכמה הנראית ביתר בעלי החיים מקוטנם ועד גודלם, ובצמחים ובאוצרות הטבע שבאדמה. וחכמת ה' הנראית בחכמות ובמלאכות. הרי סימני החכמה נראים בכל העולם, שכולו מחשבת חושב אחד, ומלאכת בורא אחד.

והמבי"ט בספרו בית אלוקים (עפר יסודות פ"ב עמ' 90) כותב, סדר העולם ושלימות תכונותו, מעיד שלא נפל במקרה, כי אם ע"י ממציוא ובורא ית"ש, שהרי מה שנעשה מעצמו בטבע שלא ע"י סיוע אדם מגן צמחים ופירות הגדלים בהרים וביערות, אינם שלמים בכריאתם וטעמם, בצמחים ופירות שגדלים בישוב ע"י תיקון הקרקע בחרישה ובזריעה. וכשנשגה בכל מה שיש בעולם, נמצא הכל בשלימות ובסדר נכון, והכל מוכן לתועלת ישוב העולם וקיומו. והבע"ח נוצרים בשלימות, והוכן לכל מין ומין מזונו כפי טבעו, זה מורה שנעשה הכל בכונת פועל ויוצר שברא ועשה הכל בחכמה, והוא האל יתברך ויתעלה שמו.

ובספר יסוד ושורש העבודה (עפר פ"ב עמ' 6) כתב, מברירתו של עולם זה התחתון בלבד, יכול האדם להתבונן גדולתו ורוממותו וגודל טובתו ונפלאותיו של הבורא יתברך, כי יסד ארץ ומלואה, תבל וכל יושבי בה על מכוני הטבע מששת ימי בראשית, ועוד שטמטה סרוחה יתהוה במעיי הנקבה ולד עם איברים ציונים ופנימיים, אין זה אלא כי אם גבורות השי"ת.

וזה לשון הזהב של מן החזון איש ז"ל בספרו אמונה ובטחון, אם האדם הוא בעל נפש, הוא נרגש ונדהם, כי העולם נדמה לפניו כחידה סתומה, כמוסה ונפלאה, והחידה הזאת מלפפת את לבבו ומוחו, והוא כמתעלף, לא נשאר בו רוח חיים, בלתי אל החידה כל מעינו ומגמתו, ודעת פתרונה כלתה נפשו, ונבחר לו לבא באש ובמים בשבילה, כי מה לו ולחיים, אם החיים הנעימים האלו נעלמים ממנו תכלית העולם, ונפשו סחרחרה ואבלה וכמהה להבין סודה ולדעת שורשה והשערים נעלו. וכשעדיין פצעיו לא חושבו, והנה הוכה הכה ופצועו, כי לבו ראה הרבה מעיון הבחינה אשר תחת השמש, אותן הבחינות המראות בעליל, כי העולם שלפניו, נבנה בתוכנית ובמחשבה מראש, ומהגוס חכם צייר לפניו העולם, ומרצו הגדול עמד לו לבוראו ולהסיר כל המכשולים אחת לאחת. ומה נהדר המראה, ומה נפלאה תוכניתו.

והנה הרמב"ן (פסח פ"א עמ' 10) הקשה על מ"ש במדרש ונוכר ברש"י, אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא ממצות החודש הזה לכם, אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו, שאם יאמרו אומות העולם לסטים שכבשתם ארצות שבעה גוים, אומרים להם, הארץ של הקב"ה, ונתנה להם ברצונו וברצונו נטלה מהם. והקשה הרמב"ן הרי צורך גדול להתחיל בבראשית, להורות שמי שאינו מאמין וחושב שהעולם קדמון, כופר בעיקר ואין לו תורה כלל? ולאור האמור י"ל שבלא"ה העולם והברירה כולה זועקת אמונה, ומי שמסמא עיניו וכופר, לא יתן ליבו גם למקראות. שו"ו בספר זכות אבות (עפר פ"ב) שכן תירץ בספר דרכי מוסר, והנאני. וכתב ששמע מהסבא מקלם שכששמעו על אדם שהוא אפיקורוס, ענה בתיהוון, קהוהו והשליכוהו לארובת הסוסים ויאכל תבן, כי ממש ליבו סתום כבהמה. ולהאמור צ"ב איך יש כופרים בעולם??

מה נענה ומה נאמר? איזה מילים ניתן להאמר או לכתוב על הצב הקשה השורר בארה"ק? אמרו ועוד יאמר רבות, מיום מלחמת העולם השנייה בשואה לא מתו יהודים כה רבים, ביום אחד! אם עד היום גזירות ת"ח ות"ט היוו כאות וסמל ליום של טבח וחורבן, מעתה כבר לא. הכל זיכרו וזיכרו את הטבח שביום שמחת תורה התשפ"ד. ורבים שואלים כשעוברים ימים קשים כאלו על עם ישראל, ימים בהם דם ישראל נשפך כמים, ימי לחימה, ימים בהם רבים מאחינו בשרינו נתונים בצרה ובשביה, כיצד מתמודדים איתם: מה מסבירים לילדים שלנו? והשאלה הגדולה למה לא שואלים מה נאמר לעצמינו? ומה נענה ללב שלנו? בדיוק מה שאנו צריכים לענות לעצמינו זה מה שאנו צריכים להסביר לילדינו, אין כאן מקום לטשטשים ואין כאן מקום לסיפורים. כן יש כאן הזדמנות פז לחדד את האמונה הצרופה במי שאמר והיה העולם, כאשר כל השקר של כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה מתנפץ בתוך התופת הנוראה הזו. כן יש כאן חוב קדוש של והגדת לבנך ביום ההוא, מי שליט בבירה, ולמה נועדה הבירה כולה, ומה תפקידו ויעודו בעולם הזה. וכשיו זה הזמן להסביר לעצמינו וגם לילדינו, שהחיים שלנו נתונים אך ורק בידי של הבורא יתברך. אליו צריך לייחל ועליו נשען. גם בתוך נהרות הדם של אחינו בשרינו הי"ד, עולה ומתנוסס העובדה, שמי שנגזר עליו לחיות יחייה, ומי שלא חייו ימות. הסיפורים וזרמים הטובות מצמררות, כיצד ניתן לחבון ולהסביר ע"פ הטבע את העובדה ששלוש מחבלים נמצאים יום שלם עם זוג מבוגרים, הם מבטיחים להם לרצוח אותם בדם קר בסוף היום, וזה כל תאוותם היחידה, לרצוח ולשפוך דם המחבלים האחרים ימחיש וזכרם הם וכל אשר להם, לא רעים ללחם ולא צמאים למים, אלא רק לדם ישראל שישפך כמים חיו, ובכל זאת הם נשארים בחיים, ויוצאים ללא פגע!! הרי זה בודאי אות שמי שנגזר עליו לחיות יחייה!!! כשיש הזעקה ורצים למרחבים הממוגנים והילדים מפוחדים, ואנו רק מסבירים להם שיש צה"ל, ויש כיפת ברזל, ויש ממי"ד, ויש ויש, אנו בצמינו מערערים לילדים שלנו את הביטחון האישי, את היציבות, את המשילות, את רוח החיים, ואת שלות הנפש. כי הילדים שלנו חכמים, והם יודעים שרבים נופלים בשדה הקרב, וגם בסוף הם מתודעים לעובדות שיש נפילות בשטחים פתוחים, אבל יש ויש גם על בתים ועל בניינים, ויש פצועים ויש גם הרוגים, ויש גם מחבלים ויש ויש. אבל כשאנו מחזקים אותם בביטחון בבורא עולם, שמי ששם מבטחו בהשי"ת לא יאונה לו כל און, ואם גזר עליו לחיות לא ישכילו ולא יצליחו כל צבאות עולם להזיק להם. כמו אותה ילדה שהמחבלים האחרים רצחו בדם קר את כל בני ביתם, ואותה שאירו והלכו לדרכם, וכל ההיסטוריה מלאה בסיפורים כאלו ואחרים. וכשאנו מדברים עם ילדינו על כח התפילה שבכוחה החיות מתים, להניצל מציפורני מלאך המות, ואצ"ל שלהביא על האדם הנגה מיטבית, אנו נותנים להם שלות נפש, קור רוח, והם מרגישים בטוחים ושמיים יותר. אפשר גם אפשר לדבר עימם על הזכות שנפלה בחלקו של כל יהודי שמת ע"י בן עולה בגלל היותו יהודי, שאדרבה מעלתו גדולה, ופיתחים לו שערי גן עדן, וכך שמעתי בשם מרן הגרא"מ שך זצ"ל ראש ישיבת פנובוביץ שבמלחמת ששת הימים, שכל המלחמות הללו באים לנסותנו היש אנו מאמינים בבורא יתברך, ושמים מבטחינו בו ולא בזולתו. יעזור ה' ונשמע ונתבשר בשורות טובות, יאמר הקב"ה די לצרותינו, ויגאלנו בקרוב בחסד וברחמים, אמן.

ביאור א' - חוסר נתינת לב ממרוצת החיים כסוס שוטף במלחמה

אם התשובות לשאלה נוראה זו, נעוצה בדברי רבינו הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (פ"ב), שחוסר האדם בהתבוננות ופיקוח אחר מעשיו, לבלתי עזוב נפשו לסכנת האבדון, הם בעוכרו, בלכתו כעוור באפילה, שזה מתחבולת היצר הרע ועורמתו להכביד עבודות בתמידות על ליבות בני"א עד שלא יסאר להם ריווח להתבונן בדרכם, כי איש מלחמה הוא ומלומד בערמוניות, וא"א להימלט ממנו אלא בהכמה רבה והשקפה גדולה. מעין עצת פרעה הרשע שאמר (שמות ט), "תכבד העבודה על האנשים", שלא להניח להם ריווח כלל, לבלתי יתנו לב וישימו עצה נגדו. ולכן הגם שהעולם כולו זועק אמונה, אלא שהאדם לא שם זאת על ליבו, בהיותו רץ וטרוד אחר ענייניו ומעשיו, וההרגל נעשה טבע.

והנה כתב עוד המסילת ישרים, הנה ירמיהו היה מתאונן על רוע בני דורו מפני היותם נעועים בנגע מידה זאת, שהעלימו עיניהם ממעשיהם, בלי שימת לב והתבוננות במעשיהם, ועליהם אמר (ירמיהו ט), "אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי, כולו שב במרוצתם כסוס שוטף במלחמה". שהיו רודפים והולכים במרוצת הרגלם ודרכיהם מבלי שיניחו זמן לעצמם לדקדק על מעשיהם ודרכיהם, ונמצא שהם נופלים ברעה בלי ראות אותה. הוא מה שהנביא צווח ואומר (פ"ב ט), "שימו לבבכם על דרכיכם". ושלמה אמר בחכמתו (פ"א ט), "אל תתן שינה לעיניך ותנומה לעפעפיך". והז"ל אמרו (ש"ס ט), כל השם אורחותיו בעוה"ז, וזכה ורואה בישועתו של הקב"ה. ואם האדם מתבונן ומפקח על מעשיו, הקב"ה יהיה בעוזרו להצילו מצי"ה, אך אם האדם לא חס על עצמו, מי יחוס עליו.

וכן כתב האו"ק עה"פ "ואהבת את ה' אלהיך", ללמד את בני"א דרך שיתקבלו הדברים אצלם לאהוב ה', כי האהבה אינה מעשה שיכריח האדם רצונו לעשות מצות המלך, אלא הוא דבר שתלוי בלב, וכל שהלב לא יריגש דבר שיפעיל בו החשק אינו אוהב. לזה באה העצה מאל יועזין ואמר (והיו הדברים האלה) וגו' "על לבבך", "שכשיתמיד שימת הדברים על ליבו, יולד בליבו חשק תאוה הרוחנית וירוח ליבו לאהבת ה' בכל ציווהו", והיינו ע"י שיתבונן ויתן אל ליבו להשכיל ולהכיר את מי שאמר והיה העולם.

ביאור ב' - א"א להינצל מצי"ה ר' בלעדי עסק התורה

דע שכדי להגיע להשגת האל וידיעתו אי אפשר לולא קיום המצוות ולימוד התורה, שהם אספקלריא המאירה לדעת ולהשיג ידיעת האל, ומקרא מפורש הוא, "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", וכתבי בתריה "והיו הדברים האלה על לבבך, שרק ע"י שיהיו הדברים של קיום המצוות ועסק התורה על ליבך, תשיג עיקר ותכלית הכל, ה' אלוהינו ה' אחד.

וכן ראיתי במכתב מרן הגר"א קוטלר זצ"ל שכתב שההתחלה של החיסרון הוא בחסרון העמלות בתורה, כמו שאמרו בתורת כהנים, עה"פ "אם בחוקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, והיפוכו "אם לא תשמעו לי" להיות עמלים בתורה, הרי ההתחלה של החיסרון, בחסרון עמלות התורה. וכתב עוד, וידוע כי עם התרופפות לימוד התורה במדינות שונות התרופפו עמודי קיומו של עם ישראל בכלל, כי לאט לאט יבש המעיין שטמנו יניקת החיות התורה ושמירת המצוות, כך הלכו ונחלשו הקשרים למקור ולמרכז החיות, עד שהגיעו לטעימה ולהתבללות, רח"ל.

וטעם הדבר י"ל ע"פ מ"ש רבותינו ז"ל בש"ס שיצר הרע תקפו הוא מאד, כאומרם (קדושין ג), קשה יצר הרע שאפילו יצרו קראו רע, שנא' (בראשית ט) "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, שנא' (בראשית י) "רק רע כל היום". ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבשק המיתו, שנא' (שם ט) "צופה רשע לצדיק ומבשק להמיתו", ואלמלא הקב"ה עוורו אין יכול לו, שנא' "אלהים לא יעונו בידו", ובדאי האדם מצד עצמו רוצה להינצל מצי"ה, ולא היה עובר על חוקי התורה, אך עתה שיצ"ה ר' תקפו מאד, כדי להנצל ממנו זה מותנה הדבר מותנה, במ"ש עוד שם, כך אמר הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנא' (בראשית ז) "הלא אם תטיב שאת", ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו שנא' "לפתח הטאת רובץ", ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו כך. הרי שהתורה תרופה למכת יצה"ר, ולכן אפי' שהעולם והבריאה כולה זועקת אמונה, כל עוד ואין האדם נותן אל ליבו לעסוק בתורה, יצה"ר משתלט עליו, ומטשטש בו כוח האמונה, ומפילו במצודתו ובכארות שחת שלו.

וכה כתב הרמח"ל במסילת ישרים (פ"ב ט), אם יעשה האדם כל התחבולות שבעולם, ולא יקח הרפואה שנבראה לו שהיא התורה, לא ידע ולא יריגש בתגבורת חוליו, אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו, שאין מי שמוכיח בחוליו היצר הרע ובכוחו המוטבע בו אלא בוראו שבראו, והוא ההורגו שהרפואה לו היא התורה.

וכן ביאר הגר"ח מבריסק זצ"ל על דברי הגמרא בעירובין (פ), אמר רבי יוחנן אלמלי לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מוחתול, גול מנמלה, עריות מיונה, ודרך ארץ מתרנגול. וקשה שהרי אין בכל הבריאה כולה מרכבות האנשים שאינם שומרים תורה ומצוות אפי' א' שמתנהג בצניעות כי למד זאת מוחתול, ולא א' שזהיר בגול בגלל הנמלה וכן כולם. ויתרן שכונת רבי יוחנן אלמלי לא ניתנה תורה היינו למדין, כשעוד היה העולם בלי תורה, אבל אחרי שניתנה התורה אין שום שלימות והתקדמות אלא רק מהתורה. ובה ביאר את הפסוק בישעיה (פ"ב ט), "ראות רבות ולא תשמור פקוח אונים ולא תשמע ה' הפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", שהאדם יכול לראות הרבה דברים, להתבונן בכע"ח וכדו', ולא ישתנה במאומה, ואפילו מטה אוזנו לשמוע לא ויעיל לו, וישאר עם אותם מידות רעות, "כי הפץ ה' צדקו יגדיל תורה ויאדיר", וההגעה לשלימות צדקו רק ע"י יגדיל תורה ויאדיר. וכך הנה מרגלא בפומיהו דמרן הגר"מ שך זצ"ל משמיה דהחפץ חיים זצ"ל, שאחרי שניתנה התורה א"א להשיג שום דבר בלי התורה.

ביאור ג' - עבירות האדם מטמטמות נפשו וחכמתו

נראה עוד בס"ד שהדברים מפורשים בחז"ל במסכת יומא (טז), תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנא' "ולא תטמאו בהם ונטימתם בם", אל תקרי ונטימתם אלא ונטימתם. ופירש רש"י, אוטמת וסותמת מכל חכמה. הרי לך שלא פלא היאך האדם עלול להגיע לידי כפירה, כי ע"י שהאדם הולך אחר יצרו ועובר עבירות, סוף בא לידי כפירה, כי העבירות מטמטמות ליבו, ושכלו הישר מתקלקל ומתעוות, והרי הוא חולה שאינו מרגיש טעם מתקנות, וכסומא המהלך באפילה ואינו מבחין בשמש הזורחת, שהעוונות מולידות באדם חולי הנפש.

וכן מציינת תפילות הימים הנוראים, שמבקשים ומחלים: "אינו מלכנו כלה דבר וחרב ורעה ושב וביזה ומשחית ומגפה ויצר הרע והולאים רעים מבני ברייתך", וצ"ב מה ההקשר בין יצר הרע למחלות וחולאים ולמשחית ומגפה? אלא מביאר בזה, דאין לך חולי גדול ממי שיצר הרע שולט בו, לכן הכל בכלל, שכולם מטבע א' של חולי. ובמדרש (ויק"ר פ"ק ט"ז ט), דרשו כן את מאמר הכתוב "והסיר ה' ממך כל חולי", אמר רבי אינן זה יצה"ר שתחילתו מתוק וסופו מר. ובמסכת קידושין (ג), המשילו את יצה"ר למכה גדולה בגוף האדם. ובגמרא מגילה (פ), ביאר את הפסוק (שפי"א ו) "ושב ורפא לו", שאין הכוונה לרפואת תחלואים ומחלות, אלא רפואת סליחה על עוונות ופשעים. וכן היה מרגלא בפיו של הסבא מקלם זצ"ל, שמי שאין לו כפיים כעוף לא יקרא חולה, כי אין באדם תכלית זו, אבל מי שאינו יכול לילך ברגליו, ואינו יכול לדבר בפיו, נקרא חולה, כי האבר אינו משתמש למה שהוטבע אליו. כך מאחר והאדם תכלית הבריאה, וכולם נועדו לשמשו (פ"ב טז), ותכליתו לקיים תורה ומצוות, אם אינו משתמש בדבר שהוטבע בו עליו, על אחת כמה וכמה שנקרא חולה גדול.

ואפשר שזה עומק ביאור דברי רבינו הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"א ט), שאפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפירעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעים ממנו התשובה ואין מניחים לו רשות לשוב מרשעתו כדי שימות ויבאד בחטאו שעשה. הוא שהקב"ה אמר על ידי ישעיהו השמן לב העם הזה וגו'. וכן הוא אומר ויהיו מלעיזים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא. כלומר חטאו ברצונו והרבו לפשוט עד שנתחייבו למנוע מהן התשובה שהיא המרפא. לפיכך כתוב בתורה ואני אחזק את לב פרעה. לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל הגרים בארצו שנאמר הבא ונתחכמה לו. נתן הדין למנוע התשובה ממנו שנפרע ממנו. לפיכך חזק הקב"ה את לבו וכו', להודיע לבאי העולם שבזמן שמונה הקב"ה התשובה לחוטא אינו יכול לשוב אלא ימות ברשעו שעשה בתחילה ברצונו. ולאור האמור י"ל שאין זה רק עונש גרידא, אלא זהו פרי החולי שהביא האדם על עצמו, כמו אדם שיהתוך בגופו ויבאד דם רב, שא"א לו שלא ימות.

ביאור ד' - תאוות האדם משחדת לדבוק ברע ולכפור

הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל ה"ד (פ"ק פ"א ט"ז ט), התקשה כאמור, איך אפשר לבן דעת לומר על הבריאה כולה שנעשית ממאליה, אחרי שאנו רואים על כל פסיעה, סימני חכמה עמוקה עד אין תכלית, וכמה חכמה נפלאה במבנה האדם, כסידור אבריו וכוחותיו, כאשר יעידו על זה כל חכמי הרפואה, ואיך אפשר לומר על מכונו נפלאה שנעשית ממאליה בלי כונת עושה?

וביאר שיסודי האמונה מצד עצמם פשוטים ומוכרחים לכל אדם שאינו שוטה, אמנם רק בתנאי שלא יזא משוחד, והיה חופשי מתאוות עוה"ז ומרצונותיו, כי סבת המינות והכפירה, אין מקורה בקלקול השכל מצד עצמו, אלא מפני רצונו ללכת ולדבוק בתאוותיו, מטה ומעורר שכלו, ועל זה הזהירה התורה "ולא תתורו אחרי לבבכם", זו מינות, שהאדם מוזהר להניע ולשעבד רצונותיו, שיהא השכל חופשי מנטיית הרצון, וממילא יכיר האמת המוכרחת לכל בר דעת, שהקב"ה ברא את העולם, כמאמר רבי עקיבא שהעולם מעיד על הקב"ה שבראו, והכפירה אין לה שום מקום בשכל האדם, כי אם ברצונותיו ותאוותיו. על כן עוונתו של האדם גדול מנשואו, שהגביר תאוותיו על שכלו, עד שלא יכיר אמת פשוטה זאת. ולכן המצוה להאמין, שלא יגביר תאוותיו על שכלו, והאמונה בוא תבוא ממילא.

והנה בזה ניחא למה כדי להשיג תורה צריך למעט מתאוות ותענוגי העוה"ז, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ אתה יסן ובתורה את עמל, ואשרוך וטוב לך. היינו הטובה שזוכה להשיג חכמת התורה וידיעת הבורא יתברך ויתעלה. וכן מציינת בתורה שהתאוה גרמה לחוה לחטוא בעץ הדעת, שנא' "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל".

וכך כתב הגאון מוילנא בספרו אבן שלמה (פ"א ט), שפעמים האדם יודע שעובר על עבירה חמורה, ואחריתו מרה כלענה, אלא שקשה לו להנירו מתאוותו אשר הורגל בה. וכך כתב עוד (פ"א ט) שיצ"ה ר' אין דרכו להפציר תחילה בעבירה, אלא מראה לו אהבה, ומסיתו לעשות מצוות שיש בהם הנאת הגוף כגון אכילה ושחמה של מצוה, וכאשר האדם רגיל בתענוגי מצוה, מתחיל להמשיכו אחר תאוות העוה"ז, ואומר לו למה תניח תענוגי העוה"ז בחינם, והלא בידך אח"כ לעשות תשובה מאהבה, ואז מתאוה ג"כ לעוונות חמורים שאינם בטבע האדם להתאוות להם. וכך כתב עוד בספרו אדרת אליהו (פ"ב ט"ז ט), עה"פ "למען ספות הרווח את הצמאה", שפי' רבינו הרמב"ן שיש דברים אשר האדם הישר זך בעיניו והוא רווח ממנה ואינו תאב אחריהם, כמו משכב זכור ודומיהם, וכאשר ילך אדם אחר שרירות ליבו הרע, או יצמא ג"כ אל הדברים אשר היה רווח מהם, ויספה חטא על עוון לצמוא אחריהם. וי"ל דבכלל כל זה הוא עוון הכפירה, שכולל כל העבירות שבתורה.

ביאור ה' - חלק מכתב הבחירה בטוב ורע

מרון הגר"מ שטרנבוך שליט"א הביא בזה מהמהר"ל, שאע"פ שהבריאה זועקת אמונה, מ"מ זה חלק מהבחירה והניסיון, שהיצר מקרר את האמונה, כמו בכל עבירה ומצוה שיש בחירה לאדם, כך גם מצות האמונה שהיא יסוד הכל, נתון בבחירת האדם.

ביאור ו' - שורשה בגאווה וגסות הרוח

מרון הסטייפלער בספרו חיי עולם (פסק כ"ט), האריך לבאר שכל הספיקות והבלבולים בענייני אמונה, אינם נמצאים אלא בהיות האדם מתגאה, שאז שכינה מסתלקת ממנו, כמו"ש בגמרא (שם) כי מי שיש בו גסות, הקב"ה אומר אין אני יהוה יכולין לדור, וע"י שהקב"ה מסתלק ומסלק פניו ממנו, בא האדם לידי כפירה. ועוד אמרו שם (ה) כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו עובד ע"ז, וכאלו כופר בעיקר, ומי שמתנהג בענוה מיד מסתלקים ממנו כל הספיקות, וכל ההרהורים בטלים ומבוטלים ונעלמים ואינם, ולכן מי שנופל בליבו הרהורים, ילמד בטה"ק במאמרים המעוררים את מידת הענוה, וכשיצטרף האדם לעצמו ביטול חשיבותו ושפלותו, ויתנהג במידת הענוה, יתבטלו ממנו כל הבלבולים והספיקות המטרידים אותו, בדוק ומנוסה! ובספר זכות אבות (פרשת בחמיני) הביא שכ"כ גם בשיחות הר"ן (פסק דס"ב), ובספר התניא (לקיטת פנים סוף פסק כ"ט), שעיקר הכפירה שבא לאדם ומבלבלין האמונה, הכל בא מגדלות וגסות הרוח. ונראה כי הדבר מפורש בתורה, שנא' (תנ"כ ט) "ורם לבבך ושכחת את ה' אלוךך", וכן נאמר (שם) "וישמען ישרון ויבעט", הרי שהגאווה מביאה לידי שכחה וכפירה כבורא יתברך ויתעלה שמו.

וכי איזה כשרון גאוני צריך לשאול?

מי אמר עיני בורא לעולם...!?

בהקדמה לספר חיי עולם כותב מרון הסטייפלער זצ"ל בעל הקהילות יעקב, דברים נפלאים בענייני אמונה, ולרוב חביבותם והעונג בהן, ומדין אל תמנע טוב מבעליו, הנני להביא תו"ד בתוספת נוסף:

"האם סבור הנך שאתה הראשון שעלה על דעתך שאלה כזאת, וכי איזה כשרון גאוני צריך בכדי לשאול שאלת אמונה, מי אמר שיש בורא לעולם?! הלא אתה תבין בעצמך, כי כל אלפי גאוני ישראל שבכל הדורות, לא נפלאות מהם שיעלה על דעתם כל צדדין וצדי צדדין, ספיקות ודיונים, ואעפ"כ היתה אמונתם שלימה בכל תוקף, וכולם עושים באימה רצון קונם! כי נפשם הטהורה ואור תבונתם ראו כבהירות אמות הדברים, מה אמת ומה שקר, מה מזוקק ומה מזוייף, וראו גם בחוש נוראות מנפלאותיו, וקבלות נאמנות רב מפי רב, וא"כ תוכל לסמוך על הר"ף והרמב"ם הרמב"ן והרשב"א, הרא"ש והר"ן, הראשונים והאחרונים, שהיו גאוני גאוני, בעמקות וברחבות, וליבם פתוח כאלום, וכישרונם לא ידעה גבולות, והכמתם יותר מהכמת המלאכים, הלא כמה כישרון צריך לדעת דף א' בש"ס על בוריו, לעומקו ולרחבו, ולפרק בו כל מושגים ורעיונים, והם בכישרונותיהם המזהירים, כל הש"ס והתורה כולה היתה מונחת להם על כף היד, ושלטו בה שילטון חזק ללא מצרים, ואם הם כך, מה למעלה בקודש התנאים והאמוראים הקדושים, שהמיתו חיים והחיו את המתים, והנביאים והזקנים על אחת כמה וכמה", בה לחי!

מכתבים למערכת בעקבות המלחמה ממניי העלון בארה"ק

לכבוד מערכת "אשכול יוסף"

שלום וברכה!

הנה המצב בארץ הקודש קשה מאד ממה שקרה בשמחת תורה בבוקר, תשפ"ד, ה' ירחם עלינו ויציל כל ישראל ממש תמיד. אולם החיזוק כעת שרואים מפורש בספרים הקדושים שמלחמת גוג ומגוג יתחיל בשמחת תורה, ואחרי כן יבוא משיח צדקנו לגאלנו אמן כן יהיה רצון כדלהלן:

הנה מציאה נפלאה כתב בתפארת ציון (לאמון בני יעקב וכל תלמי יו"ט) על המדרש רבה (פרשת פנחס פ"ד) וז"ל: אמר הכתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם הדתוב מבטיחנו בשיום השמיני תהיה לנו עצרת לעתיד לבוא על ידי שאז ייעשה לנו נס במלחמת גוג ומגוג, ועל זה צוה לנו לעשות יום השמיני ליום טוב שהוא לאות על העתיד. ואם כן אנו יודעים מזה שגם לעתיד לבוא דאו יעשה לנו הקב"ה נסים חדשים גדולים ממה שהיו ביציאת מצרים (פ"ד). ובספר מועדי ה' לברכה כתב ה' ז' עמוד קכ"ד, וז"ל: וכידוע דלעתיד לבא ה' ילחם עם אויביו ביום שמיני עצרת וינקום נקמתו בגוים וכל העמים יכירו וידעו כי ה' אחד ושמו אחד, ולכן מפטירין בסוכות מלחמת ה' עם גוג ומגוג כי בחג הסוכות הקב"ה ילחם עם אויביו וכל העמים יכירו מלכותו יתברך וזה יהיה בשמיני עצרת בחינת יחידא שלים כידוע (פ"ד).

ובטור סימן ת"צ כתב בשם רב האי גאון מלחמת גוג ומגוג יהיה בחודש תשרי.

וזכור לי שכ"ק מרון האדמו"ר הגה"ק משומרי אמונים בעל החוקי חיים זיע"א אמר הרבה פעמים שמלחמת גוג ומגוג יהיה בימים אלו של סוכות ושמחת תורה. והאריך מאד להביא ראיות לזה כדרכו בקודש. ואחי הרה"ג יחיאל הכהן רבינובין שליט"א, הוסיף דבר פלא מאד, וזה לשונו: בירושלמי יבמות פרק ט"ו ב', סכותה לראשי ביום נשק ביום שהקין נושק את החורף. דבר אחר ביום נשק זה נשקו של גוג. ואפשר לומר שזה חד יומא, כי הרי הקין נושק החורף, פירשו המפרשים בסוף הקין, ואם כן זה שמיני עצרת ששואלים על המטר. וכן מלחמת גוג ומגוג יש מקור בספרים ליום שמיני עצרת, בספר מועדי ה' לברכה ובספר תפארת ציון על המדרש, ועיין גם במקדש שלמה על תהלים שהביא ביום נשק על שמיני עצרת. בשורות טובות לעד ומצפה לישועתן של כל ישראל ברחמים גדולים מאד בקרוב ממש, אמן כן יהיה רצון.

בברכת כהנים באהבה

הרב גמליאל הכהן רבינובין

מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

החובות

למערכת "אשכול יוסף"

שלום וברכה!

המצב השורר בארצנו הק' קשה, ואיני ראוי לכתוב כלום, אבל אמרתי להביא בשם אומנם ממרון המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א, שנשא דברים מרטיטים עוד לפני כן, וכה אמר בהביאו דברי רש"י (מדרש פסוק טו) אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, שע"ז אמר הגרא"ל זצוק"ל, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, על זה יש "שב", על שום דבר אחר לא כתוב שב, אפי' על ע"ז על תפילה, וזוהו כתוב ושב מאחריך, לכן פה הטענה ופה מונח כל ההצלה. ואמר הח"ח, שמעתי את זה איש מפי איש, כל הידור והידור שאפשר לעשות בלא יראה, הכל כדאי. הח"ח לימד לא שהקב"ה נמצא איתנו או איננו, אם אתה עושה יותר הידור בלא יראה אז הוא יותר קרוב, פחות הידור הוא מתרחק. וחייב להתעורר, יש קדושה שנוגע לבחורים שגם זה צריך את האחריות הגדולה שעלול להביא היזק כ"כ גדול לעולם ולאחרים, הקב"ה שונא זימה ואנדרלמוסיה באה לעולם אם יש חסרון קדושה, יש הצניעות של הלבוש. וצריך לראות כעת לעשות מהפך מבחינת מי לה' אלי. איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק, להלחם על כבודו יתברך. ועוד שהגר"ד סגל דיבר קודם נעילה ואמר שמריח שעומד לקרוא משהו בעמ"י ולא פירט. והאריך מאד בחשיבות עניית איש"ר כמוונה ובקול גדול, ועיז מרחיקים הגויות מעל עמ"י. והנה בנוסף צריך לפרסם הקול קורא ממרון החפץ חיים שכתב בזמנו, בזה"ל: חוב על כל אחד לילך לבית המדרש עם בנו בכל יום להתפלל שחרית מנחה וערבית בצבור דוקא, ולא ביחידות, ולענות אמן יהא שמייה רבא, קדושה, וברכו, כי עי"ז זה מתבטלות בכל יום כמה וכמה גזרות מישאל, ואין לשער כמה ישועות היו מביאין לישראל, לו באמת היו מתכנסין כל הקהל בכל עיר, אנשים וטף לבית המדרש, להתפלל שלוש תפילות, והיו עונים ברכו, ואמן יהא שמה רבא, קהל גדול בכל יום, "ובודאי היו נצולין בזה אלפי אנשים ממות", וזכות גדול להמוזרין לזה דמביאין ישועה על ישראל. מכתבי הרב חפץ חיים (פרשת מטות עמוד טפ).

בכבוד רב, הרב יוסף חיים אוהב ציון

מו"ץ ברמת שלמה ירושלים

בע"ה, ארבעה ועשרים יום לחודש תשרי התשפ"ד יושב בסדר בראשת

ידין הרב הגדול מעוז ומגדול לשם ותהילה הג"ר יוסף חי סימן טוב שליט"א
מח"ס שלהבת יוסף ועו"ם כ"י

ירושלים ת"ו

אחדשה"ט וכט"ס לסוכנים הודו,

הנני לצרף מכתבי זה למנויי עלון "אשכול יוסף" בארץ ובתפוצות, לחיזוק אלפי המנויים, בעקבות המצב הקשה והמחירי השורר בארץ הקודש, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה (דברים לב, כה), ההל משבת שמחת תורה, אך וכיצד ירד ישראל פלאים, נשאו משנאים חליה ונומה, למען פראים, ה'פ'ך, מקומה (קינה שנה בשנה), שבת משוש לבנו נהפך לאלב מחלנו (איכה ה, טו) ביום שמחת לבנו.

וכאן הבן שואל, כיצד הגענו לשפל המדרגה שביום חגנו השמח ביותר בשנה נהפך ליום תוגה בוקה ומבוקה ומבלקה ולב נמוס ופיק ברכים (נחום ב, יא), על כך נקדים את דברי רש"י הק' הראשון על הפסוק הראשון בדברי רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא (שמות יב, ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו (בה) ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא, ו) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

ארץ הקודש שונה מכל הארצות, היא נמצאת בתנאי מיום הורחה ולידתה בבראשית בבריאת העולם לפני חמשת אלפים ושבע מאות ושמונים וארבע שנים, ועתה קמו לנו אותם פראים ומנסים להחזיר לנו שבעתים שאנו ה'ליסטים', שהרי אנו צועקים כל הזמן כוחי ועוצם עשה לי את החיל הזה, ולכן אנו ליסטים לשיטתם, וצריכים אנו להיות בבחינת העני המהפך בחרה ולזעוק ולומר לאותם רשעים שזו ארצו של השי"ת והוא בראה ונתנה לאשר יחפוץ, ועלינו לדבוק ברצון האלוקי שהכל ממנו, הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (דברים לב, ד), וכאן רש"י מחדש לנו ברוח קודשו דוקא על דורנו אע"פ שהוא חזק כשמביא פורענות על עוברי רצונו לא בשטף הוא מביא כי אם בדין כי תמים פעלו, כמה מילות רש"י זועקות לנו ה' ישמור, הגם שאותם עוברי רצונו בלי יום כיפור שברו את המחיצות בין הגברים לנשים בעיר ת"א ביום הקדוש, הוכיח לנו השי"ת אך שוברים אותם שפלים מחבלי כרמים את המחיצה המבדלת בינינו לבניהם, ואף אחד מכל הצבא הגדול לא יודע כיצד שעות רבות שאותו גבול פרוץ והם טובחים ללא הרף, ה' הטוב יכפר.

תפלה לבורא עולמים ששמר ושומר על כלל ישראל, ובימים אלו דוקא מצוים אנו לשנות את המחשבה, עם כל האסון הכבד שפוקד אותנו, ולהפוך אותם לרווח והצללה לנו בבחינת אסתר וישם כתר מלכות בראשה, מתוך ההסתר וזכים אנו למלכות שמים, שיום אחרי האסון פתאום צצים כפרחים מעשים נפלאים על סיעתא דשמיא שארע לרבים מתוך השבר והשכול, לראות את מופתי ה' ונס ההצלה של הרבה מאד, כמובן שזה לא בא להמעט אלא לרבות כמובא בגמ' (תנכות טו): מעשה ריב"ז עם בת נקדימון בן גוריון אשריכם ישראל בזמן שעושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושים רצונו של מקום מוסרין ביד אומה שפלה, ולא ביד אותה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה.

ריב"ז הכריז אשריכם ישראל כי הנהגת הקב"ה עם כלל ישראל היא למעלה מהטבע ומחוץ לסדרי הטבע, והרי ראה שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, הנה רוב הפעמים נענש האדם בדרך הטבע שהרי סמך על כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה ונראה לו שכביכול יש הסתר פנים, כי רוב הפעמים תולה האדם ייסורים אלו במקרים ושוכח כי עוותיו גרמו אלה, ואומר לנפשו: לכולם כואב ושילום עלי נפשי, וכאן צריכים אנו להפך בצור תמים פועלו ובכך נזכה ואני קרבת אלוקים לי טוב.

בספר בית אהרן לרה"ק רבי אהרן מקרלין ז"ע חידש טובא על לשון התפלה בהגים והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך, שהתיבה והשיאנו מונתה יטענו. שימי החג סוכות וכלה בשמחת תורה נועדו להיטען בהכרה שאתה ה' אלוקינו, וזו ברכת מועדיך.

יה"ר שהשי"ת מתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה יתגלה, ודבר אלוקינו יקום לעולם (ישעיהו מ, ח), יהי רצון שנזכה לנחמה בשבוע ה' ציון בגאולת ישראל וביאת משיח צדקנו אכ"ר.

הרב אלון ארביב

מרבין תורה ומזכיר בית הדין הרבני בנתניה

לכבוד עלון "אשכול יוסף"

שלום וברכה!

מלחמת ששת הימים, העם היושב בציון שרוי בחרדה ובמתח אינסופיים. מכל היות מאיימים להשמיד, להרוג ולאבד, לטאטא את כולם... אל הים.

אזעקה נוראה מנסרת בחלל, ריצה בהולה למקלטים, עשרות אנשים צפופים, תולים עיניים ברדיו המקרטע המשמיע הפחדות ואיומים. צפוף, חם, מחניק, בינות לאנשים הצפופים נצפים גם אנשים עם באחד המקלטים בירושלים שהה גם הגאון הגדול ר' חיים שמואלביץ. הוא ישב שם, וניסה ללחוץ גם הוא בכוחו שלו, בכח האמיתי. תשובה, תפילה ומעשים טובים.

לפתע, נשמע מירכתי המקלט קול זעקה, חודרת קירות, משברת מקלטים, מרעידה לבבות. בפנית המקלט עמדה אשה אחת, עגונה ושלא בטעות... בעלה נמלט מהבית והשאיר אותה בודדה ונטולת סיכוי לפתוח בחיים חדשים עד שיבוא הוא וישחרר אותה מעגיוטה. וברגע הזה, שבו שאלת החיים מקבלת ממדים חדשים, היא זעקה מעומק לבבה: "הריני מוחלת וסולחת לבעלי על כל עוגמת הנפש, על כל הצער, על העתיד הנורא שהכין לי..."

דממה שררה במקלט, איש לא פצה את פיו.

רק קולו של ר' חיים שמואלביץ נשמע, מבטיח כי בזכות ההבטחה הזו, המחילה הקשה והנוקבת הזו תבוא הישועה.

עברו ישיבה ימים של לחימה, ואת התוצאות יודעים כולנו, ואולי יודעים גם מי תרם לתוצאה המשמחת.

57 שנים עברו מאז מלחמת ששת הימים, ושוב, מלחמה קשה בפתח, מספר בלתי נתפס של הרוגים, כמות נוראה של פצועים, סיפורי זועה שאון אנושית אינה יכולה לשמוע והיים שלא ישובו כבר למסלולם...

ושוב, מהדהדת אותה הזעקה, אותה המחילה נקבת שערי מקלט ומנתבת את כפת הברול ואת מסלול צעידת של הפורעים צמאי הדם.

יום כיפור מאחורינו, ועבירות של בין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה... עד שיעשה כל מאמץ שבעולם להביא מחילה, סליחה וכפרה.

וכך כתב בימים אלו הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א: "מובא בשם מורן החפץ חיים וצ"ל שכל מעשה של יחיד הנעשה במסירות נפש עצומה, ללא לאות וללא רפיון, יכול להשפיע על כלל ישראל כולו עד סוף כל הדורות."

ואולי, זה הזמן למצוא בתוכנו תעצומות נפש לסלוח, למחוק, לוותר.

בחורי ישראל ונתנים את נפשם בכפם ויוציאים אל החזית, למאבק בטוריסטים צמאי דם, ועלינו, להצטרף אל המאבק הזה, ולמצוא את המקום שעדיין אין בו סליחה ומחילה ולהילחם.

שנשמע ונתבשר בשורות טובות

הרב עמנואל רייניץ

מראשי ישיבת "כנסת יעקב" גבעת שאול ירושלים

"עץ חיים למזוזות ביה ותומכיה מאושר"

יו"ל לזכות ידידנו האזוים היקרים והנעימים
אוהבי התורה פטרוני העלון "אשכול יוסף"
בור **ז'יעון ז'יסים** הי"ו ובור **אהרן ז'יסים** הי"ו
אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד,
בבריאיות איתנא ונהורא מעליא עיובע שמוזות וכט"ס.
בכלל הברכות יבורך ידידנו היקר **ע'לובני ז'יסים** הי"ו
מוקדש ומוצא **לע"ז הזריהם היקרים**:
סאלם אליה בן מסערה ז'ל, ז'ריה בת נרניה ע"ה
לע"ז **ז'יסים** בן ז'ריה ז'ל, ולע"ז **ז'יסים מועלם** בן **סלימה ז'ל**
ולע"ז **מיכאל בן חיה ז'ל, ת. ז. צ. ב. ה.**

"וקול התור נשמע בארצנו"

להאזנה לשיעורי
מוד"ר יוסף ז'י סימן טוב שליט"א
מוזזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת

073-371-8053

שמעו ותזו נבליכם

לצינתוק והאזנה בשידור ז'י: ז'וייג והקש #
את השיעורים ז'יתן להוריד ממערכות
"קול הלשון"